

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ГАЛУЗІ

Ковальчук І. С.

аспірантка

Житомирський державний університет імені Івана Франка

вул. Велика Бердичівська, 40, Житомир, Україна;

викладач хімічних дисциплін

Житомирський базовий фармацевтичний фаховий коледж

вул. Чуднівська, 99, Житомир, Україна

orcid.org/0000-0001-9700-8399

kovalchuk.iryna@pharm.zt.ua

Ключові слова: *професійна підготовка фахівців фармації, підхід, системний, діяльнісний, інтегративний, компетентнісний, технологічний підходи, педагогічна технологія.*

Стаття присвячена методології дослідження проблеми формування професійної компетентності майбутніх фахівців фармації. Здійснено аналіз сучасних наукових пошуків удосконалення професійної підготовки майбутнього фахівця галузі фармація. На основі аналізу виокремлено низку провідних методологічних підходів щодо дослідження цієї проблеми: системний, діяльнісний, інтегративний, компетентнісний, технологічний. Визначено роль і місце кожного з підходів до дослідження проблеми формування професійної компетентності майбутніх фахівців фармацевтичної галузі. Зазначено, що системний підхід використано до вивчення проблеми формування професійної компетентності майбутніх фармацевтів у процесі фахової підготовки. Означений підхід спрямовує дослідження на розгляд проблеми як системи. Проаналізовано аспекти системного підходу, які реалізуються у професійному становленні та розвитку фахівця фармації. Розглянуто важливість діяльнісного підходу до організації дослідження, професійного навчання та зв'язку змісту фахової підготовки і навчання з трудовою діяльністю майбутніх фармацевтів. З'ясовано роль інтегративного підходу до проблеми формування професійної компетентності у процесі підготовки фахівців фармації. Розглянуто професійну компетентність майбутніх фармацевтів на засадах інтегративного підходу як характеристику особистості, яка формується через інтеграцію різних видів діяльності в процесі теоретичного і практичного навчання та поєднує особистісні якості, професійні знання, досвід роботи, які забезпечують здатність майбутнього фахівця до ефективної професійної діяльності у фармацевтичній галузі. Охарактеризовано функції, основні завдання компетентнісного підходу щодо проблеми формування професійної компетентності фахівця. Зазначено можливості технологічного підходу, який передбачає ефективні зміни в організації освітнього процесу, його удосконалення й гарантує певний рівень сформованості професійної компетентності. Окреслено перспективи подальших досліджень, які полягають в обґрунтуванні моделі формування професійної компетентності майбутніх фармацевтів на засадах визначених підходів. На основі науково обґрунтованої моделі розроблено технологію її реалізації.

METHODOLOGY OF RESEARCH OF THE PROBLEM OF FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE SPECIALISTS OF THE PHARMACEUTICAL INDUSTRY

Kovalchuk I. S.

Postgraduate Student

Zhytomyr Ivan Franko State University

Velyka Berdychivska str., 40, Zhytomyr, Ukraine;

Educator of Chemical Disciplines

Zhytomyr College of Pharmacy

Chudnivska str., 99, Zhytomyr, Ukraine

orcid.org/0000-0001-9700-8399

kovalchuk.iryina@pharm.zt.ua

Key words: *professional training of pharmacy specialists, approach, system, activity approach, integrative approach, competence, technological approaches, pedagogical technology.*

The article is devoted to the analysis and review of methodology of research of the problem of formation of professional competence of future pharmacy specialists. Proper analysis of modern scientific sources dedicated to the improvement of professional training of the future specialist of the pharmaceutical industry is carried out, based on which a number of leading methodological approaches to the study of the issue under discussion are identified as follows: systemic, activity, integrative, competence, technological. The role and place of each of the approaches to the study of the problem of formation of professional competence of future specialists in the pharmaceutical industry is determined. It is noted that a systemic approach was used to study the problem of forming the professional competence of future pharmacists in the process of professional training. It allows to consider the problem under discussion as a system. Aspects of the systemic approach, which are realized in professional formation and development of the specialist of pharmacy, are analyzed. The importance of the activity approach to the organization of research, professional training and connection of the content of professional training and education with the work of future pharmacists is considered. The role of the integrative approach to the problem of formation of professional competence in the process of training pharmacy specialists through the integration of different activities in the process of theoretical and practical training is clarified. The professional competence of future pharmacists on the basis of an integrative approach is considered as a characteristic of personality that combines personal qualities, professional knowledge, work experience that ensure the ability of future professionals to effective professional activity in the pharmaceutical field. The functions, the main tasks of the competence approach to the problem of formation of professional competence of a specialist are described. Possibilities of the technological approach which provides effective changes in the organization of educational process, its improvement and guarantees a certain level of formation of professional competence are specified. Prospects for further research, which are to substantiate the model of formation of professional competence of future pharmacists on the basis of certain approaches, are outlined. Thus, the mechanism of implementation of a scientifically sound model can be developed.

Постановка проблеми. Професійна підготовка фахівців фармацевтичної галузі у сучасних умовах набуває пріоритетного значення та становить значний науковий інтерес, оскільки істотно сприяє подальшому розвитку охорони здоров'я населення, збереженню й зміцненню здоров'я людей та запобіганню різноманітним захворюванням. Це зумовлює актуальність та необхідність пошуку, наукового обґрунтування методології, наукових підходів до проблеми професійної підготовки майбутніх працівників фармації, формування у них професійної компетентності.

Аналіз досліджень та публікацій. Проблему методології педагогічних досліджень вивчали відомі вітчизняні та зарубіжні науковці: Ю. Бабанський, П. Воловик, С. Гессен, О. Дубасенюк, В. Журавльов, Т. Завгородня, В. Загвязинський, І. Зязюн, А. Кочетов, В. Краєвський, М. Лаврук, І. Лернер, А. Новіков, Я. Скалкова, М. Скаткін, В. Сластенін, І. Стражнікова, С. Шаповаленко, В. Штофф та ін. Філософсько-методологічне обґрунтування проблем теорії і практики освіти знайшло відображення у працях І. Блауберга, С. Вітвицької, В. Садовського, В. Тушевої, Е. Юдіна та ін.

Теоретичні та методичні засади професійної підготовки майбутніх фахівців фармацевтичного профілю відображено у працях сучасних науковців: І. Бойчук, І. Є. Булах, Л. Буданової, Б. Зіменковського, Л. Кайдалової, В. Черниха. Питання розвитку системного підходу у вищій школі розглядали О. Березюк, В. Беспалько, Ю. Бех, С. Вітвицька, О. Дубасенюк, В. Краєвський, І. Подласий, А. Хуторський, Ю. Шабанова та ін. Засади діяльнісного підходу були закладені у психології науковцями Л. Виготським, О. Леонтьєвим, С. Рубінштейном, Б. Ананьєвим, які розглядали особистість як суб'єкт діяльності, яка формується у діяльності і спілкуванні з іншими людьми. Проблема удосконалення освітнього процесу шляхом застосування компетентнісного підходу започатковане у працях І. Зимньої, І. Зязюна, О. Овчарук, Р. Пастушенка, Дж. Равена, С. Сисоевої, А. Хуторського та інших вітчизняних і закордонних науковців. Аналіз наукової педагогічної літератури засвідчує, що впровадження технологічного підходу в освітній процес відображено в працях Ю. Бабанського, Дж. Блока, Т. Гілберта, В. Євдокимова, М. Кларіна, Н. Кузьміної, Р. Мейджера, І. Прокопенка, М. Чошанова та інших науковців. Вагомий науковий внесок у розроблення теоретико-методологічних основ інтегративного підходу в процесі професійної підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої освіти здійснили О. Антонова, Н. Божко, О. Вошук, І. Гузій, О. Дубасенюк, А. Коломієць, Ю. Прищупа, та ін.

Аналіз педагогічних наукових джерел дозволив виявити нові напрями, коло нових проблем,

різні науково-методологічні підходи до формування професійної компетентності майбутнього фахівця, що потребує узагальнення, уточнення методології, наукових підходів до дослідження проблеми формування професійної компетентності майбутніх фахівців фармацевтичної галузі.

Мета статті полягає у визначенні та обґрунтуванні методології дослідження проблеми формування професійної компетентності майбутніх фармацевтів у закладах фахової передвищої освіти. В якості матеріалів дослідження були вивчені наукові праці сучасних педагогів, психологів, фахівців галузі фармація. Для досягнення мети використані методи аналізу, синтезу, узагальнення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поняття «методологія» має багатозначні і навіть дискусійні тлумачення. Сам термін походить від грецького *methodos* – спосіб, метод і *logos* – наука, знання і означає «вчення про метод». У наукових працях С. Гончаренко визначено методологію як сукупність прийомів дослідження, що застосовуються в якійсь науці; вчення про методи пізнання та перетворення дійсності [5]. Д. Чернілевський розглядає функції методології в науці та робить висновок, що «методологія – це концептуальний виклад мети, змісту, методів дослідження, які забезпечують отримання максимально об'єктивної, точної, систематизованої інформації про процеси та явища» [12, с. 168]. В. Ягупов вважає, що методологія у широкому значенні – «це філософська вихідна позиція наукового пізнання, загальна для всіх наукових дисциплін», а у вузькому значенні «це теорія наукового пізнання в конкретних наукових дисциплінах» [14].

У Великому тлумачному словнику сучасної української мови зазначено, що «методологія дослідження – вчення про науковий метод пізнання й перетворення світу; його філософська, теоретична основа; сукупність методів дослідження, що застосовуються у будь-якій науці відповідно до специфіки об'єкта її пізнання» [3, с. 664]. Згідно з тлумачно-термінологічним словником із методології наукового педагогічного дослідження «методологія – вчення про правила мислення при створенні теорії науки. Вчення про науковий метод пізнання, система наукових принципів, на основі яких базується дослідження і здійснюється вибір сукупності пізнавальних засобів, методів, прийомів дослідження» [11].

Під методологією педагогічного дослідження розуміють вчення про принципи побудови, форми і способи науково-пізнавальної педагогічної діяльності. Основними методологічними принципами педагогічного дослідження виступають принципи об'єктивності, доказовості, всебічності, сутнісного аналізу, єдності історичного і логічного, наступності, системності, особистісно зорієнтованого навчання.

У дослідженні проблеми професійної компетентності майбутніх фахівців фармації будемо розглядати методологію у вузькому сенсі як методологію наукового пізнання в зазначеній предметній області; а в широкому значенні – як методологію, яка орієнтує педагогічне дослідження на практику, на її вивчення і перетворення.

Складність, багатогранність і міждисциплінарний статус проблеми дослідження професійної компетентності майбутніх фахівців фармації спрямовує до необхідності її вивчення у площинах різних рівнів методології науки. Науковці виокремлюють чотири рівні методологічного знання: *філософська методологія* (визначає світоглядні підходи до процесу пізнання і перетворення дійсності; є вищим рівнем методологічного знання, зміст якого складають загальні принципи пізнання та підхід до вивчення проблеми); *загальнонаукова методологія* (базується на теоретичних концепціях, що застосовуються до більшості наукових дисциплін; характеристика різних типів наукових досліджень, їх етапи й елементи: гіпотеза, об'єкт і предмет дослідження, мета, завдання тощо); *конкретно-наукова методологія* (сукупність методів, принципів дослідження, які застосовуються в певній науковій дисципліні; це наукові концепції, на які спирається дослідник. Методологія конкретної науки включає в себе як проблеми, специфічні для наукового пізнання в цій галузі, так і питання, висунуті на більш високих рівнях методології, наприклад, як проблема моделювання в педагогічних дослідженнях); *технологічна методологія* (методика і техніка дослідження, що забезпечують отримання достовірного емпіричного матеріалу і його первинну обробку, після якої він може включатися в масив наукового знання. На цьому рівні методологічне знання носить чітко виражений нормативний характер) [6, с. 498–499; 8, с. 14; 12, с. 168–173]. Усі рівні методології взаємопов'язані, підпорядковані один одному та утворюють складну систему.

Вагомою складовою частиною дослідження проблеми формування професійної компетентності майбутніх фахівців фармації було визначення методологічних підходів. У Великому тлумачному словнику української мови термін «підхід» означає сукупність способів, прийомів розгляду чого-небудь, впливу на кого-, що-небудь, ставлення до кого-, чого-небудь; замасковані прийоми, виверти, до яких удаються з якоюсь метою [3, с. 969]. На думку Л. Овсієнко, «підхід є тим підґрунтям, що дозволяє цілісно формувати ту чи іншу компетентність студента» [10].

У дослідженні проблеми формування професійної компетентності майбутніх фармацевтів є доцільним розглядати методологічний підхід як інструмент, основою якого є положення пев-

ної теорії, яка визначає спрямування наукового пошуку щодо предмета дослідження.

Розглядаючи процес формування професійної компетентності майбутніх фахівців фармації в контексті фахової передвищої освіти, можна зазначити здобуття майбутніми фахівцями фахових знань, умінь і навичок, необхідних компетентностей, які становлять основу професійної діяльності у сфері охорони здоров'я; формування наукового світогляду, мотивації до професії та забезпечення подальшого неперервного професійного розвитку у фармацевтичній галузі буде успішно здійснюватися за умови дотримання методологічних підходів: системного, діяльнісного, інтегративного, компетентнісного, технологічного. Визначальними у дослідженні проблеми формування професійної компетентності майбутніх фахівців фармацевтичної галузі є системний та діяльнісний наукові підходи. Щодо організації освітнього процесу з метою формування професійної компетентності майбутніх фармацевтів визначено інтегративний, компетентнісний, технологічний підходи.

Загальним методологічним підходом, який застосовується у різноманітних наукових дослідженнях, є *системний підхід* (англ. *systems thinking* – системне мислення). У філософському розумінні системний підхід означає формування системного погляду на світ, який бере за основу ідеї цілісності, складної організованості досліджуваних об'єктів та їхньої внутрішньої активності та динамізму [13, с. 28].

Поділяємо думку, що системний підхід – це напрям методології досліджень, який полягає у вивченні об'єкта як цілісної множини елементів в сукупності відношень і зв'язків між ними, тобто розгляд об'єкта як системи. Системний підхід орієнтує нас підходити до проблеми дослідження професійної компетентності майбутнього фахівця фармації у процесі фахової підготовки як до системи, компонентами якої є ключові, предметні та загальногалузеві компетентності, які становлять основу професійної діяльності у сфері охорони здоров'я, формують науковий світогляд, мотивацію до професії та забезпечують подальший неперервний професійний розвиток у фармацевтичній галузі.

У формуванні професійної компетентності майбутнього фахівця фармації у закладах фахової передвищої освіти та наступному його професійному становленні та розвитку реалізуються такі аспекти системного підходу: *системно-елементний*, або *системно-комплексний*, який полягає у виявленні, формуванні та удосконаленні компетенцій та компетентностей, які необхідні для формування професійно компетентного фахівця; *системно-цільовий* визначає необхідність наукового визначення цілей і підцілей системи, їх

взаємних зв'язків між собою; *системно-структурний* дозволяє з'ясувати внутрішні зв'язки і залежності між компетенціями та компетентностями у структурі професійної компетентності, що дає можливість отримати уявлення про внутрішню організацію досліджуваної системи; *системно-функціональний*, який потребує виявлення функцій, для виконання яких сформовані відповідні компетентності; *системно-ресурсний* полягає у виявленні ресурсів, необхідних для функціонування системи, для вирішення системою певної проблеми; *системно-інтеграційний* реалізується у визначенні сукупності якісних властивостей системи, що забезпечують її цілісність і особливість; *системно-комунікаційний* передбачає виявлення зовнішніх зв'язків даної системи з іншими; *системно-історичний*, який дозволяє з'ясувати умови в часі, що вплинули на виникнення досліджуваної системи, пройдені нею етапи, сучасний стан, а також можливі перспективи розвитку професійної підготовки фахівців фармацевтичної галузі в Україні.

Діяльнісний підхід ґрунтується на твердженні, що діяльність є основою, засобом та провідною умовою розвитку особистості. Згідно з Великим тлумачним словником сучасної української мови: «Діяльність – застосування своєї праці до чого-небудь; праця, дії людей у якій-небудь галузі» [3, с. 306]. Діяльність людини в широкому значенні цього слова – це динамічна система взаємодії людини із довкіллям, а у вузькому значенні – конкретна професійна, наукова, навчальна форма активності людини, у якій вона досягає свідомо поставлених цілей, що формуються в результаті появи певних мотивів і потреб.

Діяльнісний підхід передбачає вивчення таких складових частин діяльності, як мета, засоби, процес та результат; розглядає педагогічні явища та процеси у логіці цілісного вивчення основних компонентів діяльності: її потреб, мотивів, цілей, дій, операцій, способів регулювання, контролю та аналізу результатів; виявляє структуру діяльності, умови формування [9, с. 37].

Відповідно до діяльнісного підходу професійна компетентність майбутнього фахівця фармації не лише формується, розвивається і виявляється в діяльності, а даний підхід вимагає формування певних способів діяльності особистості, переведення її в позицію суб'єкта пізнання, діяльності та спілкування, навчання плануванню, організації й регулюванню, контролю, самоаналізу й оцінці результатів діяльності. Діяльнісний підхід, привносячи свої характеристики у цілі та завдання педагогічного процесу, перебудовує його процесуально-технологічну сторону у такий спосіб, щоб суб'єкти освітнього процесу оволоділи діяльністю у її цілісному уявленні, що і забезпечує

перехід від навчально-пізнавальної діяльності в професійну з відповідною зміною мотивів, цілей, дій, засобів, предмета і результатів.

На засадах діяльнісного та системного підходів обґрунтовано використання сучасних інформаційних технологій у професійній підготовці фахівців фармації.

Наступний підхід, який розглядаємо до дослідження проблеми формування професійної компетентності майбутнього фахівця галузі фармація, – **інтегративний**. О. Антонова відзначає, що розвиток інтегративних тенденцій як суттєвої ознаки сучасного наукового та прикладного знання набуває особливого значення за умов інформаційного перенавантаження сучасного навчально-пізнавального процесу [1].

У Великому тлумачному словнику сучасної української мови зазначено, що «інтеграція» – об'єднання в ціле будь-яких окремих частин; об'єднання та координація дій різних частин цілісної системи; а «інтегративний» – такий, що стосується до інтеграції (об'єднання частин в ціле), об'єднувальний [3, с. 500]. Поділяємо думку науковців О. Вознюк та О. Дубасенюк, що в результаті інтеграції раніше самостійні елементи поєднуються та певним чином синтезуються у цілісну систему на основі встановлення функціональних взаємозв'язків, взаємного переходу та доповнення, керування, зближення теорій навчання і виховання, об'єднання в системах організації освіти та його змісту. Сукупність теоретичних положень, що пояснюють сутність феномена інтеграції у сучасній педагогіці, об'єднані загальним поняттям «інтегративний підхід».

Професійну компетентність майбутніх фахівців фармації на засадах інтегративного підходу розглядаємо як характеристику особистості, що поєднує особистісні якості та професійні знання, вміння, навички, досвід роботи, які забезпечують здатність майбутнього фахівця фармацевтичної галузі до ефективної професійної діяльності в реальних умовах. Інтегративний підхід орієнтує на якість професійної освіти і досягнення гарантованого результату навчання, націлений на формування особистості майбутнього фахівця через інтеграцію різних видів діяльності в процесі теоретичного і практичного навчання, максимально наближеного за змістом до умов професійної діяльності.

У науковому пошуку щодо формування професійної компетентності майбутніх фармацевтів ми дотримуємось концепції **компетентнісного підходу**. Компетентнісний підхід виявляється у засвоєнні на високому рівні змісту предметної галузі, яка пов'язана з майбутньою професійною діяльністю; оволодінні способами діяльності, необхідними для успішної соціалізації на початку

трудової діяльності. Компетентнісний підхід у фаховій підготовці повинен скеровувати освіту на формування цілого набору компетентностей, якими мають оволодіти майбутні фахівці під час навчання в закладах освіти. Компетентність – це певний рівень обізнаності майбутнього фахівця, це здатність ефективно діяти та використовувати знання, уміння, навички, власний досвід у різних професійних ситуаціях в реальному житті, відповідально ставитися до своїх обов'язків.

Принцип безперервної, пожиттєвої освіти вимагає від кожного здобувача фахової передвищої освіти навчитися самостійно розвивати свої можливості відповідно до потреб ситуації. Здатність до самонавчання є однією з важливих компетенцій, яка має формуватися у фаховому коледжі. Компетентнісний підхід вимагає посилення особистісної спрямованості освіти, забезпечення реальної активності здобувача освіти у професійній підготовці.

Погоджуємось з дослідником О. Жуком, яким визначено функції компетентнісного підходу в освіті: *операціональну*, що передбачає виявлення системи знань, умінь і навичок, видів готовності студента, які визначають його компетентність і гарантують результативність вирішення професійних, соціальних та особистісних завдань; *діяльнісно-технологічну*, що забезпечує конструювання змісту навчання діяльнісного типу, максимальне наближення до майбутньої сфери діяльності здобувача освіти, розроблення й упровадження в освітній процес завдань, способи вирішення яких відповідають технологіям професійної діяльності; *виховну*, яка передбачає формування у здобувачів освіти організаторського та управлінського досвіду, культури особистісного та професійного спілкування; *діагностичну*, що виражається у моніторингу якості фахової підготовки, зокрема діагностики досягнутих рівнів сформованості компетенцій та компетентностей [7, с. 100].

На нашу думку, розглядаючи процес формування професійної компетентності майбутніх працівників фармації з позицій компетентнісного підходу, можна зазначити, що професійна компетентність є комплексною характеристикою особистості, яка має фахові знання у фармацевтичній галузі; вміє орієнтуватися в нормативно-правовій базі медичної сфери; знає тенденції ринку фармацевтичних послуг, неухильно дотримується етичних норм професійної поведінки та відповідальності; обґрунтовує найважливіші напрямки наукових досліджень; постійно підвищує власну професійну кваліфікацію; досягає основних завдань професійної фармацевтичної діяльності (профілактика захворювань, збереження та зміцнення здоров'я людини).

В основу компетентнісного підходу формування професійної компетентності майбутніх фахівців фармації покладено прагнення до реалізації двох основних завдань:

1. Фахова освіта повинна формувати у здобувачів якості, необхідні для реалізації професійної діяльності у фармацевтичній галузі, тобто має формувати якості, які необхідні роботодавцю та сучасному ринку праці.

2. Критерії та параметри оцінки результатів сучасної фармацевтичної освіти повинні бути уніфіковані і виражатися у термінах і результатах, які можуть бути інтерпретовані та враховані в будь-якому освітньому закладі будь-якої країни.

Формулювання результатів освіти у формі компетенцій та компетентностей, здатностей випускників виконувати ті чи інші професійні обов'язки дозволяє відповідати сучасній тенденції професійної освіти – формування фахівця, здатного швидко адаптуватись до умов праці, що змінюються навіть у рамках професії [2, с. 15].

У дослідженні проблеми формування професійної компетентності майбутніх фармацевтів важливим є *технологічний підхід*, який характеризується застосуванням поняття «технологія» до освітньої галузі, до педагогічного процесу.

Поняття «педагогічна технологія» використовують як послідовну систему дій педагога, спрямовану на досягнення конкретної педагогічної мети. Педагогічна технологія включає в себе три важливі аспекти: *науковий* (педагогічна технологія – складова частина педагогічної науки, що проектує педагогічні процеси в педагогічних системах), *процесуально-описовий* (опис, алгоритм процесу, сукупність цілей, змісту методів і засобів для досягнення гарантованих результатів, запланованої мети), *процесуально-дійовий* (здійснення технологічного процесу, функціонування всіх особистісних, інструментальних і методологічних педагогічних засобів) [4, с. 27]. Важливою властивістю педагогічних технологій є їх ефективність, оптимальність та раціональність.

Педагогічна технологія є науковою організацією освітнього процесу, що включає найбільш раціональні й ефективні методи та способи, які сприяють практичній підготовці майбутніх фахівців. Тому метою педагогічних технологій є підвищення ефективності освітнього процесу, гарантування досягнення здобувачами освіти запланованих результатів навчання, а в професійній освіті – формування професійного компетентного фахівця.

Згідно з нашими переконаннями, педагогічну технологію формування професійної компетентності майбутніх фахівців фармації слід розглядати як систему концептуальних положень, цілей, методів, засобів, способів взаємодії, яка передбачає прогресивні зміни в організації освітнього процесу, його

вдосконалення з урахуванням сучасного рівня розвитку педагогічної науки, змін, інновацій у галузі фармації й гарантує певний рівень сформованості професійної компетентності.

Професійна компетентність майбутнього фахівця фармації є складним цілісним особистісним утворенням, всебічне дослідження якого не можливе засобами одного методологічного підходу.

Висновки та перспективи подальших розробок у цьому напрямку. У методології дослідження проблеми формування професійної компетентності майбутніх фахівців фармацевтичної галузі визначено ефективність системного, діяльнісного, інтегративного, компетентнісного, технологічного підходів. Системний підхід орієнтує підходити до проблеми дослідження як до системи, компонентами якої є ключові, предметні та загальногалу-

зеві компетентності. Діяльнісний підхід бере за основу особистість як суб'єкт діяльності. Інтегративний підхід розглядає професійну компетентність майбутніх фармацевтів як характеристику особистості, яка формується через інтеграцію різних видів діяльності в процесі теоретичного і практичного навчання. Компетентнісний підхід визначає результативну та цільову спрямованість освіти. Технологічний підхід передбачає прогресивні зміни в організації освітнього процесу, що гарантує певний рівень сформованості професійної компетентності.

Наступним кроком досліджень є обґрунтування моделі формування професійної компетентності майбутніх фармацевтів на засадах визначених підходів. На основі науково обґрунтованої моделі розроблено технологію її реалізації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонова О.Є., Ващук О.В. Інтегративний підхід до побудови моделі формування готовності вчителів до розвитку академічної обдарованості учнів. *Професійна освіта в умовах інтеграційних процесів: теорія і практика* : зб. наук. праць. / за заг. ред. проф. С.С. Вітвицької, доц. Н.Є. Колесник. Житомир : ФОР «Н. М. Левковець», 2017. Ч. 1. С. 174–182.
2. Антонюк Л.Л., Василькова Н.В., Ільницький Д.О., Кулага І.В. Компетентнісний підхід у вищій освіті: світовий досвід. Київ : КНЕУ, 2016. 61 с.
3. Бусел В.Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод., допов. та CD). Київ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2009. 1736 с.
4. Вітвицька С.С. Інноваційні педагогічні технології у системі неперервної професійної освіти : монографія. Житомир : «Полісся», 2015. 368 с.
5. Гончаренко С.У. Педагогічні дослідження: Методологічні поради молодим науковцям : посіб. Київ-Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2010. 308 с.
6. Енциклопедія освіти / гол. ред. В.Г. Кремень. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
7. Жук О.Л. Педагогическая подготовка студентов: компетентностный подход : монография. Минск : РИВШ, 2009. 336 с.
8. Завгородня Т.К., Стражнікова І.В. Методологічні засади педагогічних досліджень : навч.-метод. посіб. Івано-Франківськ : ПНУ, 2021. 120 с.
9. Лаврук М.М. Методика науково-педагогічних досліджень : навч.-метод. посіб. Львів : ЛНУ, 2021. 148 с.
10. Овсієнко Л.М. Сутність понять «компетенція», «компетентність», «компетентнісний підхід», «якість освіти» у світлі сучасної освітньої парадигми. *Електронне наукове фахове видання «Науковий вісник Донбасу»*. 2013. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2013_2_32 (дата звернення: 14.01.2022).
11. Тлумачно-термінологічний словник з методології наукового педагогічного дослідження / упоряд. Н.Н. Чайченко, І.В. Ярмук. Суми : СОППО, 2012. 36 с.
12. Чернілевський Д.В. Методологія наукової діяльності : навч. посіб. 2-ге вид., доп. Вінниця : АМСКП, 2010. 484 с.
13. Шабанова Ю.О. Системний підхід у вищій школі : підруч. для студ. магістратури. Дніпропетровськ : НГУ, 2014. 120 с.
14. Ягупов В.В. Педагогіка : навч. посібник. Київ : Либідь, 2002. 560 с.

REFERENCES

1. Antonova O. Je., Vashhuk O. V. (2017) Integhratyvnyj pidkhid do pobudovy modeli formuvannja ghotovnosti vchyteliv do rozvytku akademichnoji obdarovanosti uchniv [Integrative approach to building a model of teachers' readiness to develop students' academic talent] *Profesijna osvita v umovakh integracijnykh procesiv: teorija i praktyka* [Vocational education in the context of integration processes: theory and practice]. Zhytomyr : FOP «N. M. Levkovecj», Ch. 1. pp. 174-182.

2. Antonjuk L. L., Vasylykova N. V., Iljnyckyj D. O., Kulagha I. V., Turchaninova V. Je. (2016) *Kompetentnisnyj pidkhid u vyshhij osviti: svitovyj dosvid* [Competence approach in higher education: world experience]. Kyjiv: KNEU. (in Ukrainian)
3. Busel V. T. (2009) *Velykyj tлумachnyj slovnyk suchasnoji ukrajinsjkoji movy (z dod., dopov. ta SD)* [Large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language (with appendices, supplements and CD)]. Kyjiv; Irpinj : VTF «Perun». (in Ukrainian)
4. Vitvycjka S. S. (2015) *Innovacijni pedaghoghichni tekhnologhiji u systemi neperervnoji profesijnoji osvity* [Innovative pedagogical technologies in the system of continuing professional education]. Zhytomyr : «Polissja». (in Ukrainian)
5. Ghoncharenko S. U. (2010) *Pedaghoghichni doslidzhennja: Metodologhichni porady molodym naukovcjam* [Pedagogical research: Methodological advice for young scientists]. Kyjiv-Vinnycja : TOV firma «Planer». (in Ukrainian)
6. Kremenj V. Gh. (2008) *Encyklopedija osvity* [Encyclopedia of Education]. Kyjiv : Jurinkom Inter.
7. Zhuk O. L. (2009) *Pedagogicheskaya podgotovka studentov: kompetentnostnyy podkhod* [Pedagogical training of students: competence approach]. Minsk. (in Russian)
8. Zavghorodnja T. K., Strazhnikova I. V. (2021) *Metodologhichni zasady pedaghoghichnykh doslidzhenj* [Methodological principles of pedagogical research]. Ivano-Frankivsjk : PNU. (in Ukrainian)
9. Lavruk M. M. (2021) *Metodyka naukovy-pedaghoghichnykh doslidzhenj* [Methods of scientific and pedagogical research]. Ljviv : LNU (in Ukrainian)
10. Ovsijenko L. M. (2013) Sutnistj ponjatj «kompetencija», «kompetentnistj», «kompetentnisnyj pidkhid», «jakistj osvity» u svitli suchasnoji osvitnjoji paradyghmy [The essence of the concepts of "competence", "competency", "competence approach", "quality of education" in the context of modern educational paradigm]. *Naukovyj visnyk Donbasu* (electronic journal), no. 2. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2013_2_32 (accessed 14 January 2022)
11. Chajchenko N. N., Jarmak I. V. (2012) *Tлумachno-terminologhichnyj slovnyk z metodologhiji naukovogho pedaghoghichnogho doslidzhennja* [Explanatory-terminological dictionary on the methodology of scientific pedagogical research]. Sumy : SOIPPO.
12. Chernilevsjkyj D. V. *Metodologhija naukovoji dijaljnosti* [Methodology of scientific activity]. Vinnycja : AMSKP. (in Ukrainian)
13. Shabanova Ju. O. (2014) *Systemnyj pidkhid u vyshhij shkoli* [System approach in higher education]. Dnipropetrovsjk : NGhU. (in Ukrainian)
14. Jaghupov V. V. (2002) *Pedaghoghika* [Pedagogy]. Kyjiv : Lybidj. (in Ukrainian)